

Miljöersättningar

När du odlar och sköter din mark på ett sätt som är bra för miljön kan du söka miljöersättning.

Miljöersättningarna ingår i landsbygdsprogrammet 2014-2020 och bidrar till att nå målen med Europas tillväxtstrategi Europa 2020.

Betesmarker och slåtterängar

Du kan få ersättning om du sköter eller bevarar betesmarker, slåtterängar, skogsbete, mosaikbetesmarker eller gräsfattiga marker. Det gäller också om du har alvarbete på Öland eller Gotland. Syftet är att bevara och förstärka betesmarkernas och slåtterängarnas natur- och kulturmiljövärden.

Vilken betesmark har du?

För att veta vilken miljöersättning du kan söka för din mark måste du först veta vilken sorts mark du har. Här kan du läsa vad som kännetecknar de olika typerna av mark.

Det här är åkermark

Åkermark är jordbruksmark som används för växtodling eller som hålls i ett sådant tillstånd att den kan användas för växtodling. Du ska kunna använda marken utan någon annan förberedelse än användande av vanliga jordbruksmetoder och jordbruksmaskiner. Marken ska kunna användas för växtodling varje år, med undantag för ett enskilt år om det finns särskilda omständigheter. Som åkermark räknar vi också mark

- som används för bär- och fruktodling
- som används för plantskola
- där energiskog odlas

Åkermark ger rätt till gårdsstöd.

Det här är betesmark

Betesmark är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som sköts med bete, avslagning eller putsning. På marken ska det växa gräs eller örter som kan användas som foder. Hävdad ljung kan också användas som foder. Mark i renskötseområde som i huvudsak används till renbete är inte betesmark. Inte heller skog eller områden där insatser gjorts i syfte att gynna trätillväxten räknas som betesmark. Betesmark ger rätt till gårdsstöd.

Det här är slätteräng

Slätteräng är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som används på eftersommaren till slätter eller för slätter kompletterat med efterbete. På slätterängen ska det växa gräs eller örter som kan användas som foder. Hävdad ljung kan också användas som foder. Mark i renskötseområde som i huvudsak kan användas till renbete är inte slätteräng. Inte heller skog eller områden där insatser gjorts i syfte att gynna trätillväxten räknas som slätteräng. Slätteräng ger rätt till gårdsstöd.

Det här är skogsbete

Skogsbete är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som används till bete. Som skogsbete får du bara räkna den mark som länsstyrelsen fastställt som skogsbete och som ingår i ett åtagande för miljöersättning. Marken ska betas av djurslagen nötkreatur, får, get eller häst inom ett område som till största delen består av skog. Det ska finnas inslag av gamla träd och på marken ska det växa gräs, örter och ris som kan användas som foder. Mark i renskötseområdet som i huvudsak används till renbete är inte skogsbete. Skogsbete ger inte rätt till gårdsstöd.

Det här är alvarbete

Alvarbete är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som används till bete. Alvarmark finns bara på Öland eller Gotland. Som alvarbete får du bara räkna mark som länsstyrelsen fastställt som alvarbete och som ingår i ett åtagande för miljöersättning. På marken ska det växa gräs, örter och ris som kan användas som foder. Alvarbete ger inte rätt till gårdsstöd.

Det här är mosaikbetesmark

Mosaikbetesmark är en betesmark med stort inslag av tätare områden med träd och buskar, naturliga impediment eller värdefulla landskapselement. För att ge rätt till ersättning ska marken ha höga kulturvärden kopplade till odlingslandskapet eller höga naturvärden som visar på långvarig slåtter- eller beteshävd. Dessa värden ska gynnas av särskild skötsel.

Som mosaikbetesmark räknas bara mark som länsstyrelsen fastställt som mosaikbetesmark och som ingår i ett åtagande för miljöersättning. På marken ska det växa gräs, örter eller ris som kan användas som foder. Mark i renskötselområdet som i huvudsak används till renbete är inte mosaikbetesmark. Mosaikbetesmark ger inte rätt till gårdsstöd.

Det här är gräsfattig mark

Gräsfattig mark är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som används till bete eller slåtter. Som gräsfattig mark räknas endast mark som länsstyrelsen fastställt som gräsfattig mark och som ingår i ett åtagande för miljöersättning. Som gräsfattig mark räknas mark som inte uppfyller definitionerna för betesmark, slåtteräng, skogsbete, fäbodbete, alvarbete eller mosaikbete. På marken ska det växa gräs, örter och ris som kan användas som foder. Gräsfattig mark ska ha höga naturvärden som är beroende av bete eller slåtter för att utvecklas. De höga naturvärdena ska vara beroende av att det finns tätare område med träd- och buskar eller att marken har en permanent vattenspegel. Mark i renskötselområdet som i huvudsak används till renbete är inte gräsfattig mark. Gräsfattig mark ger inte rätt till gårdsstöd.

Åtagande för betesmarker och slåtterängar

Om du vill söka ett nytt åtagande för denna miljöersättning men har ett pågående åtagande för betesmarker och slåtterängar från programperiod 2007-2013 måste du först slutföra ditt pågående åtagande. Läs mer om detta på villkorssidorna under Miljöersättningar 2007-2013.

Åtagande för att få miljöersättning

För att få miljöersättning måste du ha ett åtagande. Så länge åtagandet gäller ska du följa villkoren för respektive ersättning. För att få dina pengar måste du också söka utbetalning varje år.

Vad är ett åtagande?

Ett åtagande innebär att du åtar dig att sköta din mark och dina djur enligt vissa villkor i 5 år. Du utför då den miljötjänst som du kan få miljöersättning för.

Åtagandet börjar den 1 januari det år som du gör din ansökan och slutar den 31 december det sista året i 5-årsperioden.

Du söker åtagande i SAM Internet

Du söker åtagande för miljöersättning i SAM Internet.

Åtaganden från 2015 är inte beslutade än

Om du sökte ett åtagande för någon miljöersättning eller ersättning för ekologisk produktion 2015 så är åtagandet i de flesta fall inte beslutat än. I SAM Internet visar vi därför de uppgifter om åtagandet som du redovisade 2015.

Om alla uppgifter fortfarande stämmer behöver du inte göra någonting. Om du själv vill göra ändringar, om det finns felaktigheter som Jordbruksverket eller länsstyrelsen inte känner till, eller om det finns igenväxning på blocket som du rättat till behöver du ange att åtagandet ska ändras. Det gör du genom att skriva under Övriga upplysningar i SAM Internet. Om du vill öka ett åtagande med ytterligare block söker du åtagande för dessa block precis som vanligt.

Tänk på att du inte behöver ändra ditt åtagande om det är små ändringar på blocken eller om vi har ändrat arealen på grund av en kontroll. Om du sökte ett åtagande för betesmarker och slåtterängar förra året och har fått en åtagandeplan så visar denna hur ditt åtagande kommer att se ut. Om åtagandeplanen skiljer sig från det som du ansökte om 2015 behöver du inte skriva något detta under Övriga upplysningar.

Under Övriga upplysningar ska du skriva:

- vad du vill ändra
- vilket blocknummer det gäller
- vilken miljöersättning eller ersättning för ekologisk produktion det gäller
- varför du vill ändra ditt åtagande.

Du söker alltså utbetalning enligt det åtagande som sedan blir beslutat.

Kan du öka ditt åtagande?

Från och med det andra året som åtagandet gäller kan du öka det med mer areal och fler djur.

När får du minska eller avsluta ditt åtagande?

Åtaganden är 5-åriga. Det kommer vara möjligt för dig att avsluta eller minska ditt åtagande för betesmarker och slätterängar som du gick in i 2015 eller senare om vissa förutsättningar är uppfyllda.

Om du minskar eller avslutar ett åtagande i förtid ska länsstyrelsen utreda varför och vilka konsekvenserna blir, för att se om det är tillåtet. Om det beror på något av följande kan det innebära att du inte behöver betala tillbaka ersättning som du fått. Då kan du avsluta hela åtagandet eller ta bort ett enskilt skifte eller block från åtagandet:

- Din mark har ingått i ett motsvarande åtagande under minst 5 år och minskningen äventyrar inte syftet med åtagandet.
- Du kan inte överföra åtagandet till annan lantbrukare för att:
 1. ett arrende eller avtal om nyttjanderätt inte kan förlängas,
 2. du har inte kvar marken, eller djuren på grund av försäljning,
 3. du har överlåtit marken som berörs av åtagandet,
- Du slutar med jordbruksverksamhet.
- Force majeure och andra exceptionella händelser du inte kunnat förutse.

Det kan vara möjligt att tillgodoräkna sig tid från ett åtagande för en motsvarande ersättning i föregående programperiod 2007-2013, om marken har ingått under en sammanhängande tidsperiod.

Det finns en skala för hur mycket ersättning du behöver betala tillbaka beroende på hur mycket av åtagandet som fullgjorts. Skalan gäller vid en minskning som inte finns med i undantagen här ovan.

Minsta gräns för åtagande

Minsta belopp för utbetalning är 1 000 kronor. Det betyder att om du söker ett åtagande med så liten omfattning att du inte kommer upp i 1 000 kronor per miljöersättning och år så får du ingen utbetalning. Om ersättningen blir lägre än 1 000 kronor första året godkänner länsstyrelsen inte heller ditt åtagande.

Är du osäker på vilka åtaganden du har?

Om du redan har åtaganden men är osäker på vilka du har, kan du se detta i SAM Internet. Du kan även se pågående åtaganden för miljöersättningar som du gick in i 2014 eller tidigare på Mina sidor. Åtaganden för miljöersättningar som du gick in i 2015 visas inte på Mina sidor eftersom dessa ännu inte är beslutade.

Du måste bruka marken för att kunna få ersättning

Det är du som brukar marken som kan ha rätt till ersättning. Du kan äga eller arrendera marken eller ha ett nyttjanderättsavtal med ägaren till marken.

Försäkra dig om att rätten att bruka marken gäller under hela tiden som ditt åtagande gäller, innan du går in i ett nytt åtagande. Om du inte äger marken försäkras du dig bäst genom att upprätta ett skriftligt avtal med markägaren.

Om du ändå blir av med mark som ingår i ett åtagande som fortfarande gäller, bör du kontrollera om du även kan föra över åtagandet på marken, annars kan du bli skyldig att betala tillbaka ersättning eftersom det är ett krav att fullfölja de åtaganden som du har gått in i.

Vid försäljning eller arrende ska du överlåta åtagandet

Om du säljer eller arrenderar ut din mark är det möjligt att överlåta åtagandet för miljöersättningen på den mark som du säljer eller arrenderar ut. Du kan också överlåta din ansökan om utbetalning.

Åtagandeplaner

Den här informationen om åtagandeplaner gäller dig som sökte nytt åtagande för betesmarker och slätterängar 2015 eller 2016.

Förslag på din åtagandeplan från 2015 kommer att finnas i SAM Internet

När länsstyrelsen har tagit fram ett förslag på åtagandeplan för ditt åtagande kommer de att skicka ett brev till dig. Då kan du logga in i SAM Internet och läsa förslaget till åtagandeplan. Du ska höra av dig till din länsstyrelse om du har synpunkter på åtagandeplanen.

Funktionen för att se åtagandeplanen i SAM Internet kommer att finnas även innan förslaget som gäller din åtagandeplan är färdigt, men då är inte informationen fullständig. Vänta därför med att titta på förslaget till åtagandeplan tills du får ditt brev.

Var finns åtagandeplanerna?

Åtagandeplanerna finns i SAM Internet. För att komma åt informationen ska du kryssa i åtagandeplan i kartverktyget. Då visas de markklasser och övriga områden som åtagandeplanen hänvisar till. Den fullständiga åtagandeplanen finns som en rapport "Förslag till åtagandeplan för miljöersättning för betesmarker och slätterängar".

Utöver den fullständiga åtagandeplanen finns även åtagandeplanen på blocknivå. Den kommer du åt genom Visa blockinformation och därefter länken Visa förslag till åtagandeplan. I den fullständiga åtagandeplanen finns specifik information per block. Det finns även generell information om åtagandet, åtagandeplanen och vilka saker du ska tänka på när du ska ta ställning till om du vill lämna synpunkter. Det är därför viktigt att du läser igenom den fullständiga åtagandeplanen och inte enbart läser förslaget till åtagandeplan per block.

Det här kommer att finnas i åtagandeplanerna

I åtagandeplanen presenteras de jordbruksblock där du har sökt ett åtagande för betesmarker och slätterängar. Här kan du få följande information:

- Vilka block som kommer att ingå i ditt åtagande.
- Vilken åtagandenivå som gäller för varje enskild mark. Om åtagandenivån är särskild skötsel kan det finnas särskilda skötselvillkor och komplement. Om åtagandenivån är allmän skötsel gäller endast generella skötselvillkor och inga komplement kommer att ingå i åtagandet eller visas i åtagandeplanen.

- Vilka markklasser och komplement som har fastställts. Om du har sökt åtagandenivån särskild skötsel har länsstyrelsen fastställt markklasser på blocket. Markklassen visar vilken typ av betesmark eller slätteräng som finns på den utpekade delen av blocket till exempel "betesmark med särskilda värden". Markklassen har också en egen identitet så att det går att identifiera den enskilda just denna markklass både i kartan och i förslaget till åtagandeplan och se vad som gäller för just denna mark. Även komplementen har en egen identitet. Det kommer också att finnas motivering till varför ett område har blivit klassats som en viss markklass eller varför ett komplement har blivit godkänt eller inte.
- Var de fastställda markklasserna ligger på blocken. Fastställda markklasser kommer att ligga till grund för skiftesindelningen för dessa block från och med nästa år, där en markklassyta motsvarar ett skifte. Om du inte är nöjd med den planerade skiftesindelningen ska du framföra det i dina synpunkter till länsstyrelsen.
- Om de enskilda markklasserna eller komplementen har några särskilda skötselvillkor som du ska följa för att uppfylla ditt åtagande. De särskilda skötselvillkoren är anpassade till varje enskild mark.
- Om länsstyrelsen har gjort en bedömning av igenväxning på någon av markerna. Om det är mer än 30 procent igenväxning på en enskild markklass kommer du inte att få något åtagande för den markklassen. Du kommer heller inte att få något åtagande för eventuella komplement som finns på den markklassen.
- Om det finns marker eller komplement som ingick i ansökan men som inte kommer kunna ingå i åtagandet. Även här finns motiveringen med i åtagandeplanen.

Lämna synpunkter på åtagandeplanen

Det är viktigt att du läser igenom förslaget till åtagandeplan och kontrollerar att den mark som finns med motsvarar den mark som du tänker sköta så länge åtagandet gäller. Du har möjlighet att lämna synpunkter på åtagandeplanen. Du har även möjlighet att tacka nej till åtagande för en enskild markklass på ett block. Du kan också sänka åtagandenivån från särskild skötsel till allmän skötsel för ett enskilt block. Detta kommer även att göra så att eventuella komplement som du har sökt och fått godkända på just det blocket inte längre kommer att ingå i åtagandet. Du kan också tacka nej till ett komplement på ett block. Om du inte lämnar några synpunkter kommer länsstyrelsen att besluta åtagandet i enlighet med åtagandeplanen.

Du lämnar synpunkterna till den kontaktperson som finns i brevet. I brevet finns också ett datum när eventuella synpunkter ska finnas hos länsstyrelsen.

Förslag till åtagandeplan utgår dels utifrån din ansökan om åtagande som du har gjort i SAM Internet 2015 eller 2016, och dels utifrån de uppgifter om marken som länsstyrelsen har fastställt.

Om du ansökt om ett nytt åtagande 2015 så kommer förslag till åtagandeplan att utgå från den ansökan om åtagande som du gjorde i SAM Internet 2015. Även om du har ansökt om utökning av åtagandet 2016 kommer detta inte synas i förslag till åtagandeplan i den nuvarande funktionen. I vissa fall kommer länsstyrelsen att komplettera ditt förslag till åtagandeplan i SAM Internet med ytterligare information. Om så är fallet kommer det stå i det brev som du får av länsstyrelsen när ditt förslag till åtagandeplan är klart.

Tänk på att uppgifterna i förslaget till åtagandeplanen är preliminära. Ditt ärende är fortfarande inte färdighandlagt.

Det här gäller vid överlåtelser

Den längsta åtagandeperioden gäller

Om du tar över ett åtagande från någon annan kommer all mark, ny och gammal, att få den åtagandeperiod som gäller längst. Det gäller dock inte åtaganden för våtmarker och dammar där varje åtagande gäller tills det löper ut och du kan ha flera åtaganden samtidigt. Det gäller inte heller åtaganden för anpassade skydds-zoner där ett pågående åtagande inom utvald miljö kan löpa parallellt med ett nytt åtagande för skydds-zoner 2016.

Använd blankett vid överlåtelse

Om du ska överlåta ett åtagande eller ansökan om åtagande och utbetalning ska du använda blanketten Övertagande av SAM-ansökan och åtagande 2016. Du kan läsa mer om överlåtelser i anvisningen till blanketten.

Blanketten ska ha kommit in till länsstyrelsen i övertagarens län senast den 15 juni om det gäller del av jordbruksföretag. Om ett helt jordbruksföretag överlåts till en annan lantbrukare ska ansökan om övertagande komma in till länsstyrelsen i övertagarens län innan länsstyrelsen har fattat beslut om utbetalning.

Tänk på att ansökan om övertagande alltid måste skickas in om den nya sökanden har ett annat person- eller organisationsnummer. Detta gäller alltså även om det är en annan familjemedlem som ska ta över eller om du ska ändra företagsform.

Tänk på detta vid övertagande

Det är olika saker som du behöver tänka på beroende på om du ska ta över ett åtagande eller bara mark. Läs mer under fliken Ta över ett företag under rubriken Det här bör du tänka på om du tar över innan du har gjort din SAM-ansökan.

Om du har ett pågående åtagande från programperiod 2007-2013

Du kan inte öka dina pågående åtaganden som du gick in i 2014 eller tidigare, det vill säga i förra programperioden. Däremot kan du i vissa fall söka ett nytt ökat åtagande i en ny ersättning med motsvarande mål och syfte och avsluta ditt pågående åtagande i förtid. Du söker då ett nytt åtagande för allt som ingick i ditt pågående åtagande och för utökningen. Du får då ett nytt 5-årigt åtagande i en motsvarande ersättning istället.

Detta gäller pågående åtaganden för:

- **Betesmarker och slätterängar** om det nya åtagandet inom antingen betesmarker och slätterängar eller fäbodlar var för sig blir minst 0,1 hektar större
- **Kretsloppsinriktad produktion** samt **Certifierad ekologisk produktion** om åtagandet blir minst 0,1 hektar större eller om du tidigare bara haft växtodling och lägger till djurhållning. Om du inte redan har certifierad ekologisk produktion måste du dessutom anmäla dig till omställning.
- **Skydds-zoner** om åtagandet blir minst 0,1 hektar större. Undantag gäller för anpassade skydds-zoner.
- **Hotade husdjursraser** om du lägger till minst 0,15 djurenheter.

Du måste alltid ta med all mark och djurhållning från det gamla åtagandet in i det nya åtagandet.

Om du får ett nytt större åtagande beviljat enligt ovan kommer ditt gamla åtagande automatiskt att avslutas. Om du däremot inte skulle få ett nytt åtagande kommer du istället automatiskt att ansöka om utbetalning för ditt gamla åtagande.

Villkor för betesmarker och slåtterängar

Du måste ha ett åtagande

För att få miljöersättning måste du ha ett åtagande som gäller 2016. Ett åtagande innebär att du åtar dig att sköta din mark och dina djur enligt regler och villkor för respektive ersättning i 5 år. När du utför ditt arbete enligt dessa villkor, utför du den miljötjänst som du kan få miljöersättning för. För att få dina pengar måste du också söka utbetalning varje år under dessa 5 år.

Du måste söka utbetalning första året

Du måste söka utbetalning för alla dina skiften under det första året i åtagandet. Du söker utbetalning genom att anmäla de block som ingår i ditt åtagande i SAM Internet.

All mark ska finnas med i din ansökan om åtagande

All mark som ska ingå i åtagandet ska finnas med i ansökan om åtagande. Från år 2 räcker det att du söker utbetalning för minst 75 procent av din areal. Varje enskilt skifte ska finnas med i ansökan om utbetalning minst vartannat år.

Du kan låta bli att söka utbetalning vissa år

Enstaka år kan du låta bli att söka utbetalning för vissa skiften. Du kanske vill bekämpa parasiter eller har biologiska värden på vissa marker, som gör att du inte vill beta eller slå din mark varje år. Då behöver du inte uppfylla kraven på bete och slåtter det året. Du måste dock fortfarande uppfylla alla övriga villkor i ditt åtagande, till exempel måste du ta bort sly och buskar av igenväxningskaraktär. Även om du inte söker utbetalning för ditt åtagande för betesmarker och slåtterängar kan du söka gårdsstöd på marken.

Det är länsstyrelsen som bedömer vad din mark har för värden

När du söker miljöersättning för betesmark, slåtteräng, skogsbete, alvarbete, mosaikbetesmark och gräsfattig mark ska du välja åtagande efter vad du har för sorts mark. Har du vanlig betesmark ska du sköta din mark enligt något som kallas allmän skötsel. Läs mer om detta längre ner på sidan. Men på en del marker finns djur eller växter som är extra viktiga att ta hänsyn till. Det kan också finnas natur- och kulturvärden som kräver särskild skötsel. Då kan du söka ett åtagande för särskild skötsel vilket innebär att du ska följa fler villkor och får högre ersättning.

Om du ansöker om ett åtagande för särskild skötsel bedömer länsstyrelsen om din mark har särskilda värden och kräver särskild skötsel. De gör detta vid ett fältbesök eller utifrån dokumentation från ett tidigare fältbesök. Du kan ansöka om särskild skötsel även om du inte vet vilken slags mark du har. I ditt beslut om åtagande får du veta vilken markklass länsstyrelsen har bedömt att du har.

I tabellen nedan ser du om du kan få ett åtagande för allmän skötsel eller särskild skötsel beroende på vilken slags mark länsstyrelsen bedömer att du har.

Åtagande för olika markklasser

Betesmark	Ingen fastställd markklass	X	
Betesmark	Betesmarker och slåtterängar med allmänna värden	X	
Betesmark	Betesmarker med särskilda värden	X	X
Slåtteräng	Ingen fastställd markklass	X	
Slåtteräng	Betesmarker och slåtterängar med allmänna värden	X	
Slåtteräng	Slåtterängar med särskilda värden	X	X
Alvarbete	Alvarbete		X
Skogsbete	Skogsbete		X
Mosaikbetesmark	Mosaikbetesmarker		X
Gräsfattig mark	Gräsfattiga marker		X

Vilka marker kan få allmän skötsel?

Du kan få ett åtagande för allmän skötsel om länsstyrelsen har bedömt att din mark är betesmark och slåtteräng med allmänna värden, betesmark med särskilda värden eller slåtteräng med särskilda värden. Du kan också få ett åtagande för allmän skötsel om din betesmark eller slåtteräng ännu inte är bedömd av länsstyrelsen.

Så här sköter du mark med allmän skötsel

Om du har ett åtagande för allmän skötsel ska du sköta din mark så här:

- ta bort träd och buskar för att hålla igenväxningen borta under hela tiden som åtagandet gäller.
- sköta marken så att det inte blir någon skadlig ansamling av förna
- låta beta dina betesmarker varje år. Detta ska vara genomfört senast den 31 oktober varje år. Från och med det andra året i ditt åtagande får du vartannat år ersätta bete med slåtter. Då ska du slå marken på ett sådant sätt att växtmassan inte hackas sönder. Du ska slå marken under perioden 1 juli till 31 oktober och föra bort skörden.

- slå slåtterängen varje år på ett sådant sätt att växtmassan inte hackas sönder. Du ska föra bort det avslagna gräset. Du ska slå marken under perioden 1 juli till 31 oktober.

Träd och buskar kan få finnas kvar

Betesmarker och slåtterängar behöver träd och buskar eftersom många arter är beroende av dem. Du ska bara ta bort träd och buskar av igenväxningskaraktär.

Du ska till exempel ta bort:

- bestånd av träd med skogsbrukskaraktär, det vill säga träd som är raka och lika gamla, som under en stor del av dagen skuggar grässvålen. Det kan till exempel vara ett område med björkar.
- bestånd av en, nypon och liknande buskar som har brett ut sig över stora områden med gräs.
- träd och buskar som står i fornlämningar eller andra kulturlämningar är viktiga att ta bort. Rötterna kan skada fornlämningen och det finns en risk att träden blåser omkull.

Du ska spara:

- hamlade träd, betespräglade enar, äldre vidkroniga träd, gamla fruktträd. Det är också viktigt att du sparar några träd och buskar som på sikt ska ersätta dessa äldre träd.
- buskar som ger blommor och bär. Men du behöver hålla efter dem så att de inte breder ut sig i stora snår.
- enstaka eller mindre grupper av buskar och träd som betesdjuren behöver som skydd.
- enstaka träd och buskar som står bredvid impediment, till exempel rasbranter och stenpartier, och som inte nämnvärt skuggar gräset.

Marker som traditionellt har varit helt fria från träd och buskar ska vara det även i fortsättningen. Marker som det av tradition har funnits träd på ska ha det även i fortsättningen.

Du får inte skada natur- och kulturvärden

Du får inte göra något som kan skada natur- och kulturvärden på betesmarker, slåtterängar, mosaikbetesmarker, gräsfattiga marker, skogsbeten, och alvarbeten. Du får därför inte:

- gödsla
- ta täkt av sten och jord
- använda växtskyddsmedel
- jordbearbeta
- göra insådd
- skada natur- och kulturvärden på något annat sätt

Vilka marker kan få särskild skötsel?

Om du har marker med höga natur- och kulturvärden, så kallade särskilda värden kan du ansöka om den högre ersättningen för särskild skötsel. Länsstyrelsen bestämmer då den areal som ger rätt till en högre ersättning.

Det finns marker som du bara kan välja den högre skötselnivån på. De markerna kan du inte få gårdsstöd för. Det gäller för skogsbete, alvarbete, mosaikbetesmark och gräsfattig mark. Även för dessa marker bestämmer länsstyrelsen, vilken areal som ger rätt till ersättning.

Så här sköter du mark med särskild skötsel

Utöver de allmänna skötselvillkoren bestämmer länsstyrelsen ofta också ett eller flera särskilda skötselvillkor som kan handla om:

- reglering av tillskottsutfodring av betesdjur
- när på året du ska beta eller slå marken
- hur växtligheten, inklusive träd och buskar, ska se ut vid växtperiodens slut
- hur du ska sköta och underhålla värdefulla landskapselement

Länsstyrelsen skriver in vilka av åren i åtagandet och i vilken omfattning villkoren ska gälla i din åtagandeplan.

Du kan välja en lägre skötselnivå på marker med särskilda värden

Du kan också välja allmän skötsel även på betesmarker med särskilda värden. Markklassen blir ändå densamma men du får bara ersättning för allmän skötsel. Även på slåtterängar med särskilda värden kan du välja den lägre skötselnivån om du vill och du får då lite mindre ersättning.

Om det blir översvämning i din betesmark

Om det till exempel regnar mycket och dina betesmarker med miljöersättning översvämmas är det viktigt att du tar kontakt med länsstyrelsen. De kan då anpassa din ersättning till den areal som du kan sköta.

För att få full miljöersättning måste du följa tvärvillkoren och basvillkoren

Tvärvillkoren är regler som till exempel handlar om hur du ska sköta dina djur och din mark. De flesta tvärvillkoren är inga nya regler utan de finns redan i den svenska lagstiftningen eller i EU:s lagstiftning. Det finns även andra regler för hur du brukar din mark, hur det påverkar miljön och hur du får använda gödselmedel och växtskyddsmedel. De reglerna tillsammans med tvärvillkoren utgör det som kallas för basvillkor. Du måste alltså följa samtliga av dessa villkor för att få full miljöersättning.

Checklista

Om du går igenom checklistan kan du få en uppfattning och bli påmind om vilka villkor du ska uppfylla för att få miljöersättningen.

Så här söker du miljöersättning

Du söker miljöersättningen i SAM Internet

Du söker miljöersättningar och flera andra jordbrukarstöd direkt på Jordbruksverkets webbplats i SAM Internet.

Sista dag för SAM-ansökan 2016 var torsdagen den 21 april.

Du kan ändra din ansökan

Om till exempel din areal eller dina grödor ändras eller om du upptäcker att du har gjort fel i ansökan kan du ändra din ansökan. Du gör ändringen i SAM Internet. Vissa ändringar måste du göra senast den 15 juni för att de ska komma med i årets ansökan. Om länsstyrelsen meddelar dig att din gård ska kontrolleras kan du inte längre göra några ändringar i din ansökan. Det betyder att du kan du behöva göra ändringen tidigare än den 15 juni.

Ersättning för komplement

Du kan välja att följa fler villkor, så kallade komplement och därmed få mer ersättning. Detta kan vara när natur- och kulturmiljövärden på din mark kräver särskild skötsel som lövtäkt, lieslåtter, efterbete, höhantering, bränning eller om du har mark på svårtillgängliga platser.

Det är länsstyrelsen som fastställer den areal som ger rätt till komplementet.

I tabellen nedan kan du se vilka komplement du kan söka beroende på vilken markklass du har.

Markklasser och komplement

Betesmarker med särskilda värden	Lövtäkt
	Bränning
	Svårtillgängliga platser
Slåtterängar med särskilda värden	Lieslåtter
	Lövtäkt
	Efterbete
	Höhantering
	Bränning
	Svårtillgängliga platser
Mosaikbetesmarker	Lövtäkt
	Bränning
	Svårtillgängliga platser
Alvarbete	Svårtillgängliga platser
Skogsbete	Svårtillgängliga platser
Gräsfattiga marker	Lövtäkt
	Svårtillgängliga platser

Skötselvillkor för de olika komplementen

För samtliga komplement gäller att du ska följa de villkor som länsstyrelsen beslutat om i din åtagandeplan. Det kan vara preciseringar av skötselvillkoren nedan eller ytterligare skötselvillkor.

Lieslåtter

- Slåtter ska ske med lie eller motormanuell minislåtterbalk. Du får slå högst 25 procent av slåtterängen med traktor och slåtterbalk.

Lövtäkt

- Om ett träd ska nyhamlas ska du göra detta det första året i ditt åtagande
- Du ska utföra lövtäkten på varje enskilt lövtäktsträd, minst en gång under den tid som åtagandet gäller
- Du ska genomföra löpande skötsel av dina lövtäktsträd

Efterbete

- Återväxten efter den genomförda slåttern ska vara avbetad senast den 31 oktober det aktuella året

Höhantering

- Höet ska torka på slåtterängen innan du för bort det
- Du ska torka höet genom hässjning eller vändning

Bränning

- Du ska utföra bränningen, eller andra åtgärder kopplade till bränningen, enligt din åtagandeplan

Svårtillgängliga platser

- Du kan få ersättning för komplementet svårtillgängliga platser om du sköter mark belägen på en ö utan fast landförbindelse eller en svåråtkomlig plats i väglöst land

Utbetalning av miljöersättning för betesmarker och slåtterängar

Du behöver söka utbetalning varje år

När du har ett åtagande för miljöersättningar eller ersättningar för ekologisk produktion behöver du söka utbetalning varje år för att få dina pengar. Du söker utbetalning i SAM Internet. SAM Internet hjälper dig att göra rätt när du söker. Kontakta din länsstyrelse om du har några frågor om ansökan.

Så här mycket pengar kan du få

Så här mycket pengar kan du få för betesmarker och slåtterängar

Betesmarker och slåtterängar med allmän skötsel	1 000 kr/hektar
Betesmarker med särskild skötsel	2 800 kr/hektar
Slåtterängar med särskild skötsel	4 500 kr/hektar
Alvarbete	1 000 kr/hektar
Skogsbete	2 500 kr/hektar
Mosaikbetesmarker	1 700 kr/hektar
Gräsfattiga marker	1 700 kr/hektar
Komplement bränning	800 kr/hektar
Komplement efterbete	700 kr/hektar
Komplement höhantering	1 700 kr/hektar
Komplement lieslåtter	7 000 kr/hektar
Komplement lövtäkt	100 kr/styck
Komplement svårtillgängliga platser	1 000 kr/hektar

När kommer pengarna?

I utbetalningsplanen kan du se när vi planerar att betala ut pengarna.

På Mina sidor kan du se vad som händer med din ansökan. Du kan bland annat se när länsstyrelsen har fattat beslut om ditt åtagande och hur mycket pengar du får.

Minsta belopp för utbetalning

Belopp som är lägre än 1 000 kronor per ersättningsform betalar Jordbruksverket inte ut.

Du kan bli tvungen att betala tillbaka pengar

Om du inte fullföljer dina åtaganden kan du bli tvungen att betala tillbaka pengar. Länsstyrelsen har möjlighet att kräva tillbaka pengar upp till 10 år efter utbetalningen.

Jordbruksverket kan sänka ersättningen

Det finns en viss summa pengar att betala ut från landsbygdsprogrammet. Om pengarna inte räcker för vissa ersättningsformer kan regeringen besluta om att begränsa ersättningarna. Det kan också bli aktuellt att sänka ersättningsbeloppen.

Eventuella tvärvillkorsavdrag görs efter utbetalningen

Om en kontroll visar att du inte har följt ett eller flera tvärvillkor så kommer avdraget för tvärvillkorsfelet att göras först efter att stöden betalats ut. Normalt sett gör Jordbruksverket tvärvillkorsavdragen när vi betalar ut stöden. Anledningen till att vi inte gör på samma sätt när det gäller stöden nu är att det IT-system som ska räkna ut tvärvillkorsavdragen kommer att byggas först under våren 2016.

Kontroller och avdrag på miljöersättningar och ersättningar för ekologisk produktion

För att få full miljöersättning måste du följa alla villkor som gäller för ersättningen. Det är i första hand länsstyrelsen som kontrollerar att din ansökan stämmer med verkligheten, att du följer alla villkoren och tvärvillkoren.

Kontrollerna görs både när länsstyrelsen behandlar din ansökan och vid en eventuell kontroll på plats. Det är olika för olika kontroller hur långt i förväg du får informationen. Du måste ge kontrollanten den hjälp som är nödvändig för att kontrollen ska kunna genomföras.

Tänk på att det är bara i undantagsfall som du kan ändra i din SAM-ansökan efter att du har haft en kontroll. Kontakta din länsstyrelse för att få reda på vilka ändringar just du kan göra i din ansökan.

Du kan få avdrag på ersättningen

Du ska följa villkoren för miljöersättningen. Om du inte följer villkoren kan det bli avdrag på din ersättning. Det finns olika anledningar till att du kan få avdrag:

- Din ansökan kommer in för sent.
- Din verkliga areal är mindre än den du sökt för.
- Du har inte följt villkoren för ersättningen.
- Du har inte följt tvärvillkoren.

Om du har lämnat oriktiga uppgifter eller inte lämnat in uppgifter som behövs för ansökan kan du få hela din ansökan underkänd.

Om din ansökan kommer in för sent

Om din ansökan kommer in efter den 21 april minskar vi din ersättning med 1 procent per arbetsdag som ansökan är försenad. Om ansökan kommer in efter den 16 maj får du ingen ersättning alls 2016.

Om din verkliga areal är mindre än den du sökt för

Om skillnaden mellan den areal som mätts upp vid en kontroll och den areal du redovisat i SAM-ansökan är högst 2 hektar och högst 3 procent blir det inget avdrag. Du får betalt för den areal som länsstyrelsen mätt upp.

Om skillnaden mellan den areal som mätts upp och den areal du redovisat i SAM-ansökan är större än 2 hektar eller större än 3 procent, dock maximalt 20 procent, räknar vi ut avdraget så här:

1. Länsstyrelsen räknar ut hur många hektar som skiljer mellan den areal som mätts upp och den areal som du redovisat i SAM-ansökan.
2. Länsstyrelsen tar skillnaden 2 gånger och drar av så mycket från din ersättning.

Om skillnaden mellan den areal som mätts upp och den areal du redovisat i SAM-ansökan är större än 20 procent av den areal som mätts upp får du ingen ersättning alls.

Om du inte följt villkoren

Om du inte följt villkoren för ersättningen kan du få avdrag på utbetalningen.

Om du inte följt tvärvillkoren

Om en kontroll visar att du inte har följt tvärvillkoren beslutar länsstyrelsen hur många procent som ska dras av från utbetalningen av din ersättning. Första gången ett fel upptäcks blir avdraget i normala fall 3 procent, men det kan sänkas till 1 procent eller höjas till 5 procent beroende på hur allvarligt felet är. Om ett fel upptäcks mer än en gång blir avdraget större. Om länsstyrelsen bedömer att du har gjort felet avsiktligt kan avdraget bli upp till 100 procent.

Vi arbetar med bedrägeribekämpning

Alla myndigheter som hanterar EU-stöd, däribland Jordbruksverket, arbetar tillsammans för att förebygga och bekämpa bedrägerier och annan ekonomisk brottslighet. Inom EU har arbetet på det här området stärkts från och med 2014. De EU-stöd som vi kan använda i Sverige ska gå till dig som har rätt till stöd. Vi kommer i handläggningen fortsätta att kontrollera så att rätt belopp betalas ut till rätt person.

Jordbruksverket rapporterar ärenden till OLAF

Jordbruksverket måste rapportera alla ärenden där vi, eller andra myndigheter som handlägger stöd, hittar fel i den EU – finansierade delen av stödet på mer än 10 000 euro. OLAF är den europeiska byrån för bedrägeribekämpning. Vi rapporterar ärendena oavsett om det är ett misstänkt bedrägeri eller ett vanligt fel.

Om du inte har följt villkoren för din ersättning

Villkorsfel kan ge avdrag på utbetalningen

Om du har sökt miljöersättning eller ersättningar för ekologisk produktion får du betalt för att sköta marken eller djuren enligt vissa villkor. Om du inte följer villkoren ska länsstyrelsen göra avdrag på din utbetalning. Oftast innebär fel på en viss areal att den arealen inte ger någon ersättning. Andra stöd, där du följt villkoren, påverkas inte. Även i kompensationsstödet finns villkor som du måste följa för att undvika avdrag.

Allvarliga fel kan leda till att du måste betala tillbaka pengar

I vissa fall finns det så allvarliga fel att länsstyrelsen häver åtagandet och kan komma att kräva tillbaka ersättningen för tidigare år i åtagandet. Det gäller fel på uppenbara villkor, till exempel att växtskyddsmedel inte får användas på betesmarker eller ekologisk odling. Det gäller också om länsstyrelsen vid en kontroll konstaterar att du inte har följt villkoren för mer än 30 procent eller mer av arealen som ingår i ansökan om utbetalning. De kommer då häva ditt åtagande och utreda om du ska betala tillbaka tidigare utbetald ersättning. Året därpå kan du även bli avstängd från att söka ett nytt åtagande.

Det är ovanligt att länsstyrelsen vid 2 olika kontroller hittar samma fel på mer än 20 procent av arealen, men skulle det hända kan åtagandet hävas och du kan bli tvungen att betala tillbaka tidigare utbetald ersättning. Om du en gång skulle ha fel på mer än 20 procent av arealen får du information om det i länsstyrelsens meddelande om beslut. Då kan du undvika att göra samma fel igen.

Om du upprepar samma villkorsfel kommer det att bedömas hårdare. Det kan innebära ett större avdrag eller att länsstyrelsen häver ditt åtagande.

Så kan du undvika hävning av åtagande och återkrav

Om du inte kan uppfylla ett villkor ska du alltid meddela din länsstyrelse. För vissa villkor finns möjlighet till undantag. Även om du inte kan få undantag tar länsstyrelsen hänsyn till att du meddelar felet själv och att du inte haft någon möjlighet att uppfylla villkoret. Avdraget kan bli mindre och du har möjlighet att hitta andra lösningar än att ditt åtagande hävs och att du måste betala tillbaka din tidigare ersättning. Om du är osäker på vad en regel innebär på just ditt företag ska du också kontakta länsstyrelsen.

Vilka riktlinjer finns om villkorsfel?

Jordbruksverket har regler för att det ska vara tydligt vilka avdrag olika villkorsfel ger. Tidigare fanns det som allmänna råd, men nu följer alla länsstyrelser samma regler. Detta innebär att det är lättare att göra lika i handläggningen över hela landet.

Större vikt ligger på syftet med ersättningen och ersättningsnivåerna vid utformningen av avdragen. Därför är det större skillnad än tidigare på avdragets storlek beroende på vilket villkor det är som inte

är uppfyllt. Om du vill läsa reglerna för avdrag på grund av villkorsfel så finns de i kapitel 2 i föreskriften om miljöersättningar. De specifika avdragen för varje ersättning finns i bilaga 3.

Varför behövs kontroller och avdrag?

Villkorsfel är ofta inte rent avsiktliga utan kan bero på att du inte har förstått reglerna tillräckligt eller att du har missat att göra något. För att minska antalet fel vill vi därför i första hand förbättra informationen och förenkla reglerna, men avdragen behövs också. Har du inte följt ett villkor har du faktiskt inte haft hela merkostnaden som ersättningarna betalar för.

Kontroller och avdrag vid fel är nödvändiga av två anledningar. Jordbrukarstöden finansieras med skattemedel. Medborgarna i EU och Sverige vill därför att Jordbruksverket och länsstyrelserna ser till att villkoren följs. Hittar en länsstyrelse många fel måste länsstyrelserna kontrollera fler jordbrukare i länet.

Den andra anledningen är att de företag som följer reglerna, och har kostnader för det, inte ska drabbas av en konkurrensnackdel jämfört med dem som inte följer villkoren och i dessa fall har lägre produktionskostnader.

Exempel på vad som händer om länsstyrelsen hittar olika fel vid en kontroll

Här nedan kan du läsa om vilka avdrag du får för olika fel ger enligt reglerna. Länsstyrelsen ska följa reglerna men de gör också en bedömning av det enskilda fallet. Därför kan det ibland bli annorlunda än det som du kan läsa om nedan.

Betesmarker och slätterängar

Igenväxning

Du får ett avdrag på din utbetalning om du har mark med igenväxning. Hur mycket avdrag du får påverkas av hur stor arealen är och om det är första gången som du har mark med igenväxning eller om du haft det vid tidigare kontroller. Om det är första gången som en kontroll visar att du har igenväxning på din mark kommer avdraget att motsvara halva ersättningen för den arealen där igenväxningen finns. Om en kontroll senare år visar att du har igenväxning kommer avdraget att motsvara hela ersättningen för den arealen där igenväxningen finns.

I de fall du har igenväxning på mer än 30 procent av ett skifte ska åtagandet för det skiftet hävas. Återkravet motsvarar då ersättningen som du har fått ut för det skiftet under åtagandeperioden.

Du kan undvika igenväxning genom att se över dina marker och ta bort igenväxning. Du kan läsa om hur du ska ta bort igenväxning i informationen om ersättning för betesmarker och slätterängar. Om du har marker med särskild skötsel har du fått en åtagandeplan av länsstyrelsen där de talar om mer detaljerat hur varje mark ska skötas.

Betesmarker som inte är tillräckligt avbetade

Du får avdrag på din utbetalning om du har mark som inte är tillräckligt avbetad den 31 oktober. Hur mycket avdrag du får beror på hur stor arealen är och om det är första gången som du har mark som inte är tillräckligt väl avbetad eller om du haft det vid tidigare kontroller. Om det är första gången som en kontroll visar att du har mark som inte är tillräckligt väl avbetad kommer avdraget att motsvara hela ersättningen för den arealen som inte är tillräckligt väl avbetad. Om en kontroll senare år visar att du har mark som inte är tillräckligt väl avbetad kommer avdraget att motsvara den dubbla ersättningen för den arealen.

Om du till exempel inte får tag på betesdjur är det viktigt att kontakta länsstyrelsen för att meddela dem att du inte kan uppfylla villkoren och diskutera hur problemen kan lösas. Detsamma gäller om det skulle bli extremt väder som påverkar din möjlighet att sköta marken enligt villkoren.

Betesmarker och slätterängar, restaurering av betesmarker och slätterängar, fäbodan och ersättningar för ekologisk produktion

Otillåtna gödselmedel och växtskyddsmedel

Att kemiska växtskyddsmedel och handelsgödsel inte är tillåtna på mark där man har dessa ersättningar ovan känner de flesta till. Om länsstyrelsen ändå upptäcker ett sådant allvarligt fel, i mer än obetydlig omfattning, kan de häva hela åtagandet. En sådan hävning leder oftast till att du måste betala tillbaka din tidigare ersättning. Det är därför viktigt att hålla reda på vilka arealer som ingår i åtagandet.

Vallodling, ersättningar för ekologisk produktion och kompensationsstöd

Grödan har inte skördats någon gång under året

Ett ganska vanligt fel är att grödan står kvar när länsstyrelsen kommer ut på kontroll under hösten. Har du inte tagit någon skörd under året får du ett avdrag på din utbetalning för marken som inte är skördad. Avdragets storlek påverkas av hur stor arealen är samt om det är första gången som du har mark som inte är skördad eller om du haft det vid tidigare kontroller. Om det är första gången som en kontroll visar att du har mark som inte är skördad kommer avdraget att motsvara halva ersättningen för den arealen som inte är skördad i miljöersättningen för vallodling samt ersättningarna för ekologisk produktion. I kompensationsstödet kommer det att motsvara hela ersättningen för arealen som inte är skördad. Om en kontroll senare år visar att du har mark som inte är skördad kommer avdraget att vara motsvara hela ersättningen för den arealen som inte är skördad i miljöersättningen för vallodling och ersättningen för ekologisk produktion. I kompensationsstödet kommer det att motsvara den dubbla ersättningen för arealen som inte är skördad.

Ekologisk produktion

Ofullständig dokumentation

Du ska bland annat notera när du sår och vilket foder djuren får när det gäller ersättningar för ekologisk produktion. Du ska också spara fakturor och andra verifikationer som gäller den ekologiska

produktionen. Din dokumentation behövs för att länsstyrelsen säkert ska kunna kontrollera alla villkor. Om det till exempel saknas mer än 2 uppgifter, så att länsstyrelsen har svårare att utföra kontroll, kan avdraget bli 5 procent av ersättningen.

För att undvika brister i dokumentationen kan du använda mallar för dokumentation av ekologisk produktion.

Kombinera ersättningar

Kombinera inom samma företag

Inom samma företag kan du kombinera:

- Alla åtaganden för ersättningar som du har gått in i 2015 och 2016.
- De flesta ersättningarna från programperioden 2007-2013 med ersättningarna som infördes 2015 och 2016.

Dessa kombinationer går inte att göra inom samma företag

Det finns undantag när det gäller att kombinera åtaganden för ersättningar som du gått in i 2015 eller 2016 med åtaganden från programperioden 2007-2013, som du gick in i 2014 eller tidigare.

Du kan inte kombinera en ersättning från den gamla programperioden 2007-2013 med en ny ersättning som infördes 2015 och 2016 om den har samma mål och syfte. Exempelvis kan du inte kombinera ett åtagande för vallodling som du har gått in i 2014 eller tidigare med ett åtagande i den nya ersättningen för vallodling som infördes 2015.

Förslag till ändring är beslutad

Du kan inom ett och samma företag kombinera ett åtagande för betesmarker och slätterängar, där betesmarken är under restaurering, som du gick in i före 2014 med ett åtagande för skötsel av våtmarker och dammar som infördes 2015.

Du kan även på samma mark kombinera ett pågående åtagande för betesmarker och slätterängar från programperioden 2007-2013 med ett åtagande för skötsel av våtmarker och dammar i programperiod 2014-2020.

Kombinera på samma mark

Läs mer om vilka ersättningar som går att kombinera på samma mark.

Om du söker kompensationsstöd kan du läsa mer om hur det går att kombinera med miljöersättning för vallodling på sidorna om villkor för kompensationsstöd och villkor för vallodling.